

Modellek és egy „baromság”

Szeghalmi Örs szerkesztő képviselte a BN-t és az Erdély Online-t Németországban és Dániában. A vizit egyes konkrétumairól már írtunk, most a továbbiakat ismertetjük tematikus oldalunkon.

Németország és Dánia egymással szomszédos régióiban több nagyszabású etnikumügyi rendezvény zajlott augusztus 27. és szeptember 3 között. A régióban – Flensburg, Danevirke, Aabenraa, Husum, Sønderborg városokban – zajlott az Európai Népcsoportok Föderális Uniójának (FUEN) konferenciája, az Európai Kisebbségi és Regionális Nyelvű Napilapok Szövetségének (MIDAS) vizitje, valamint az európai kisebbségek jogaiért szervezett Kisebbségi Maraton. Ezen rendezvényeket szervezte láncolattá és koordinálta az Európai Kisebbségi és Regionális Nyelvű Napilapok Szövetsége (MIDAS), amelynek lapunk is tagja. Romániából összesen két újságíró kapott meghívást és volt tagja a delegációnak: a kolozsvári magyar újság egyik szerkesztője, valamint lapunk munkatársa.

A részletek

A sűrű program során a küldötteket számos politikai, médiaszakember és nemzetiségi vezető fogadta különböző városokban. Egyeztetések zajlottak például a következőkkel: Hans Hermann Laturus, Flensburg polgármestere, dr. Broder Scwennsen filozófus, Hans Heinrich Hansen, a FUEN elnöke, Thede Boysen, a berlini kormány államtitkára, Jörgen Jensen Hahn, a fríz kisebbség képviselője, Frank Nickelsen, a dániai német

Husumban: Günther Rautz, a MIDAS főtájtára (balról), Köllő Katalin a kolozsvári Szabadságtól és Szeghalmi Örs

közösség küldötte, Harro Hallmann, a Dániai Németek Szövetségének reprezentánsa, Ulrich Scholl, a YOU!MM Kisebbségi Maraton főszervezője és a szervező U!MM vállalat ügyvezető elnöke, Siegfried Matlok, a Der Nordschleswiger napilap főszerkesztője.

A hivatalos látogatás végén leszűrt következtetés az volt, hogy alapvetően rendezett mind a németországi dánok, mind a dániai német kisebbség helyzete, intézményrendszerük teljes, jogikat széles körben gyakorolják. Komoly panaszokkal élt viszont Thede Boysen, a berlini kormány államtitkára, aki a fríz közösség képviselője is. Mint lapunk mun-

katársának elmondta, őket megkülönböztetés éri. „Az előbbi két közösség jogbiztonságban él, komoly támogatást kap az anyaországtól is. Nekünk frízeknek

A RÉSZTVEVŐK

A küldöttségnek – munkatársunkon kívül – a következők voltak tagjai: Milenka Retschke (Serbske Nowiny c. lap), Ulf Överfors (Jakobstads Tidning), Vitalijus Masėnas (Kurier Wilenski), Bella Chochia (Kaukasische Post), Veronica Sossa (Primorski Dnevnik), Köllő Katalin (Szabadság), Katarina Czajlikova (Pozsonyi Új Szó), Carles Ribera (El Punt).

azonban nincs anyaországunk, így alig törődnek velünk” – mondta. Boysen kimutatásokkal igazolta, hogy a fríz közösség csak halvány töredékek erejéig részesedik állami támogatásokból, és intézményrendszere is inog. Hozzátette: „Ezúton üzenem Európa különböző részeibe, hogy a német és a dán kormány is hazudik. Azt állítják, modellértékűen rendezték a kisebbségek helyzetét. Nos, a többi kisebbségét igen. De a frízokről ilyen mondani egyszerűen baromság. Egész Nyugat-Európában e közösség van a legrosszabb helyzetben. Ennyit üzennék mindenkinek mindenhol. Legalább tudjanak rólunk”...

Van mit és miből...

A javarészt újságírókból álló delegáció a két nemzeti közösség vezető lapjainak szerkesztőseit is felkereste. Dániában működik Skandinávia egyetlen német napilapja, a Der Nordschleswiger. Központja Aabenraa városában van, ám természetesen a teljes dániai német közösséghez szól a lap. A főszerkesztővel, Siegfried Matlokkal tartott egyeztetésen Matlok elmondta: komoly állami támogatást kapnak az anyaországtól, azaz a berlini kormányzattól. Teljes költ-

ségvetésük mintegy 70 százalékát finanszírozza Németország. A lap jól megy és sikeres, elégedetlenek viszont a dániai németek az egyéb médiaorgánumokkal, vagyis a kisebbség ottani reprezentációjával. Tévéadójuk ugyanis nincs, és a dán rádióban is csak heti 3 perc adásidőt kaptak. Ez jelképes, de ők inkább megalázónak tartják.

Odaát

A „másik oldalt”, azaz a németországi dán médiát is tanulmányozták a küldöttek. A németországi dán anyanyelvi sajtó vezető orgánuma az 1869-ben alapított és a régió legjobb napilapjaként számon tartott Flensburg Avis. Ennek központja természetesen Flensburgban van. Ez a lap is igazán nem panaszkodhat: profi és népszerű. Bjarne Lonborg főszerkesztő elárulta: a lap évi 6 millió euró (!) támogatást élvez a dán parlamenttől.

Siegfried Matlok a megbeszélésen

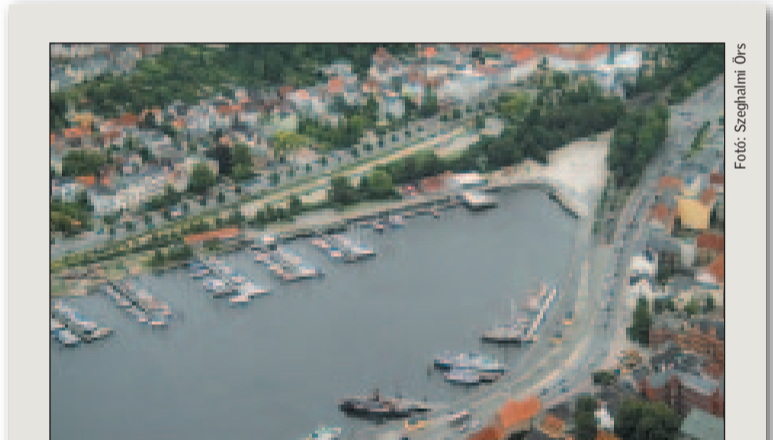

Foto: Szeghalmi Örs

A központ. A küldöttség a legtöbbet Flensburg városában töltötte, amely az egyik legészakibb németországi település. A 37.000 lakosú település a nemzeti közösségek egyik európai fővárosa, itt található az Európai Népcsoportok Föderális Uniójának (FUEN) székhelye. Az ipar és a kereskedelem is fejlett, hiszen foglalkoznak itt hajógyártással, sörgyártással, szeszégetéssel, vasöntéssel, gép-, papír-, dohány-, gyufa-, posztó-, szappan-, ecet-, szőnyeggyártással, halászáttal, fa-, gabonakereskedéssel. A város történelmi érdekessége, hogy innen irányította Németországot Karl Dönitz német tengernagy, aki a második világháború idején a német haditengerészet főparancsnoka volt, és Adolf Hitler öngyilkosságát követően 23 napig Németország elnöke. E város erődtényében is fogták el a szövetségesek. (Képpünkön Flensburg, légifelvétel.)

Egy kis történelmi-szociológiai háttér

A dán-német határ, amelynek övezetében a küldöttség látogatásai zajlottak – sok más európai határhoz hasonlóan – nem túlságosan régi: az első világháborút lezáró békekötések hozták létre. A régió történetéről érdemes tudni, hogy a jelenlegi határvonaltól körülbelül 60 kilométerrel északra és délre fekvő terület a XII. századtól 1864-ig schleswigi hercegségként önálló entitásként létezett a dán korona fennhatósága alatt. Vonatkozó tanulmányában Éger György is jelzi: 1864-ben porosz-osztrák háború indult Dánia ellen, az ezt lezáró bécsi béke eredményeként Schleswig-Holstein tartomány Poroszország, illetve később Németország része lett. Az első világháborút lezáró szerződés viszont népszavazás tartására kötelezte Németországot a területen. A kettős népszavazás körülbelül 75%-os eredménnyel a Dániához csatlakozás mellett döntött, jóllehet a régió déli felén lévő 41 német többségű település Németország mellett voksolt. A

népszavazás eredményeként német többségű schleswigi települések kerültek Dániához. Ezen népszavazás eredményeként alakult ki a maig érvényes dán-német határ. Ugyanazt a régiót – tehát a mai Dánia 1864-es és 1920-as határa közé eső területét – a németek (mind a hivatalos Németország, mind a régióban élő német kisebbség) következetesen Észak-Schleswignek nevezik, a dánok Sønderjyllandnak, azaz Dél-Jütlandnak.

Németek és dánok

A régió történetéből következik, hogy a határ mindkét oldalán jelentős számú, a szomszédos ország többségi nemzetéhez tartozó kisebbség él. A dániai németek számát 20-25 ezerre becsülik, a németországi dánokét pedig 50-60 ezerre. A dániai németekről érdemes tudni, hogy amikor Észak-Schleswig Dánia része lett, a dán kormány és törvényhozás széles körű jogokat helyezett kilátásba a német kisebbség számára, első sorban az oktatás területén. Meg-

indult a németek integrálása a dán politikai életbe. Már 1920-ban megalakult maig létező politikai érdekvédelmi szervezetük. E párt főleg a regionális politikában érintett, képviselői jelen vannak a megyei és a helyi önkormányzatokban. Emellett a schleswigi németek általános érdekvédelmi szerve a Bund deutscher Nordschleswiger (BdN), az Észak-Schleswigi Németek Szövetsége. A német intézményrendszer teljes.

Ami a németországi dánokat illeti, körülbelül 50-60 ezer dán él Dél-Schleswigben, a lakosság 8-10 százaléka. Érdekes, hogy miköz-

A német-dán viszony már rendeződött: hajók és lobogók Flensburgban

ben számuk többszöröse a dániai németekének, nemzetközi szakmai körökben és politikai fórumokon talán kevésbé hallatják hangjukat, mint az utóbbi népcsoport. A németországi dánok csúciszervezete a Sydslesvigsk Forening, ami huszonkilenc, főleg kulturális egyesületet tömörítő csúciszervezet. Intézményrendszerük teljesnek mondható.

Frízek

A két államban élnek még fríz is. Ők eredetileg a Fríz-szigeteken élt germán nép, amely kiszorította területeikről a keltákat. Később a Britanniába tartó angolok és a jütök vonultak át a frízek területén. Heristali Pippin udvarnagyságának idején, 689-ben a frankok győzelmet arattak felettük, Nyugat-Friziát a Frank Királysághoz csatolták, és keresztény hitre térítésükhöz Utrechtben püspökséget alapítottak. A frízeknek soha nem volt saját államuk, a szó modern értelmében, mégis nagyon ragaszkodnak identitásukhoz.

KÉPEKBEN

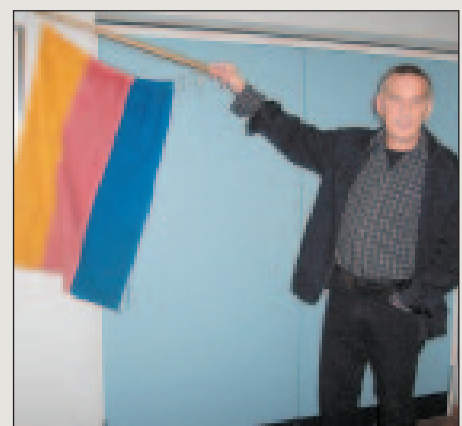

Foto: Szeghalmi Örs

Frízek. A német és dán területeken egyaránt megtalálható fríz nemzeti kisebbség több képviselőjével is egyeztetett a delegáció. Képpünkön Jörgen Jensen Hahn, az egyik oktatói szakértőjük, nemzeti közösségük lobogójával. Önálló államuk ugyan sosem volt a frízeknek, nem is akarnak ilyet, Jensen Hahn szerint azonban erős a nemzet tudatuk, és az általuk lakott területeket a sajátjuknak tekintik, bár „más fenntartás alatt vannak”.

Foto: Szeghalmi Örs

Prezentáció. Thede Boysen is fríz, s a német kormány nemzeti kisebbségekkel foglalkozó munkatársa. Ő Berlinből utazott Flensburgba a küldöttséggel egyeztetni. Boysen a fríz kisebbség központi intézetében (Nordfriisk Instituut) előadást is tartott helyzetükről (képpünkön).

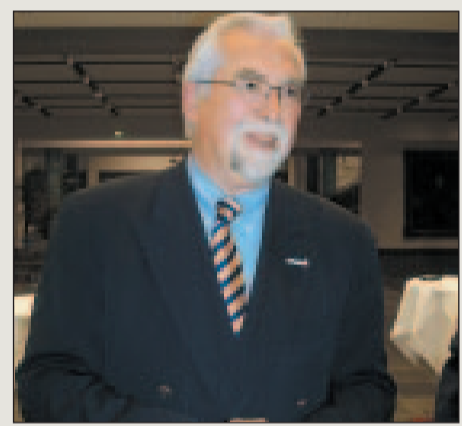

Foto: Szeghalmi Örs

Fogad(tat)ás. A küldöttséget minden felkeresett németországi és dániai településen köszöntötték a helyi vezetők is. A delegáció központja Flensburgban volt, itt állófogadást is adott az önkormányzat a vendégek tiszteletére. Képpünkön Hans Hermann Laturus, Flensburg polgármestere a rendezvényen.

Foto: Herbert Condsen

Szállás. A látogatás szervezői kiegészítő programokat is szerveztek a küldöttségnek. Így Cessna gépeken sétarepüléseken vettek részt a küldöttség tagjai Flensburg körzetében (képpünkön a landolás utáni pillanatok), sétahajózás során ismerkedhettek a vendéglátókkal, valamint jazzkoncert és múzeumlátogatás is szerepelt a programban.